

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

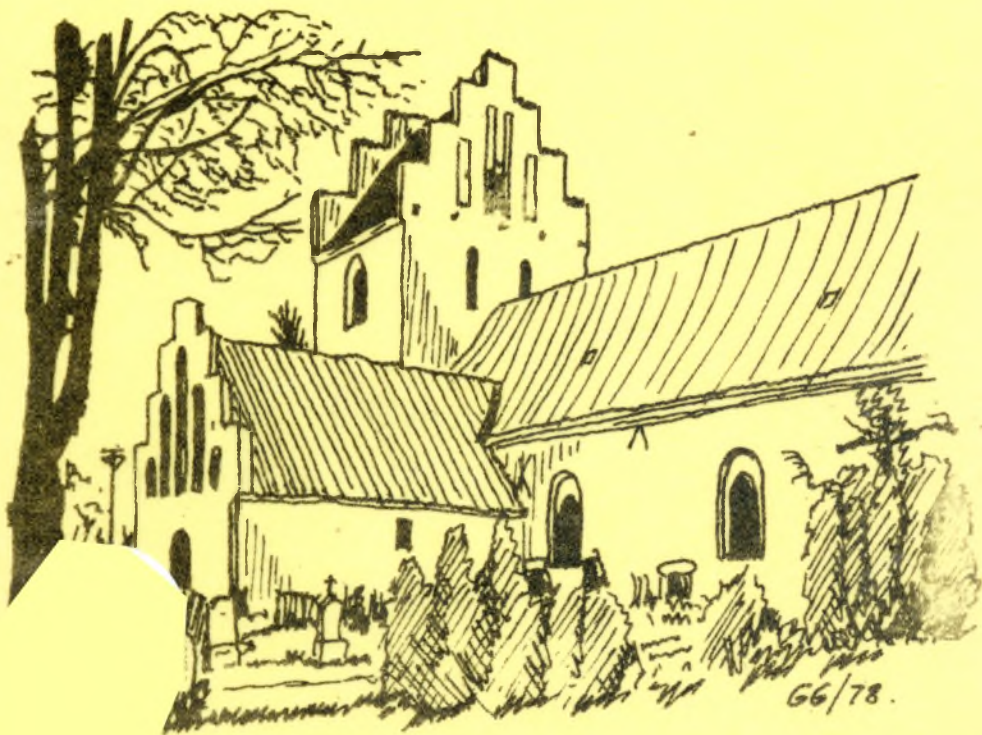
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GREVE LOKALHISTORISKE FORENING

BIDRAG TIL

GREVE KOMMUNES HISTORIE

Hæfte nr. 7. i serien
"Bidrag til Greve Kommunes Historie".

K A R L S L U N D E S O G N - Å R 1 8 3 6.

Udgivet af
GREVE LOKALHISTORISKE FORENING
Januar 1978.

Karlslundes gamle byvåben er vist på hæftets bagside.

Serien

"BIDRAG TIL GREVE KOMMUNES HISTORIE"

omfatter nu følgende hæfter:

- Hæfte nr. 1. GREVE SOGN - ÅR 1836.
- Hæfte nr. 2. GREVE SOGN - FOLKETÆLLINGEN 1801.
- Hæfte nr. 3. KILDEBRØNDE SOGN - ÅR 1836.
- Hæfte nr. 4. OEDERS EFTERRETNINGER 1771.
- Hæfte nr. 5. 7 SOLDATERBREVE FRA 1864.
- Hæfte nr. 6. TUNE SOGN - ÅR 1836.
- Hæfte nr. 7. KARLSLUNDE SOGN - ÅR 1836.

Alle hæfterne kan købes enkeltvis for:

Kr. 5,- pr. stk. excl. porto.

FORORD.

Denne beskrivelse af Karlslunde sogn i årene fra 1830 til 1835 er en fortsættelse af hæfterne nr. 1, 3 og 6 i serien af "Bidrag til Greve Kommunes Historie". Hermed er denne ca. 150 år gamle beskrivelse af vore fire gamle sogne færdiggjort.

Teksten er fra S. Stern's "Statistisk - Topografisk Beskrivelse over Kjøbenhavns Amt" og er stadig helt bogstavret og ordret afskrevet, hvorfor forklaringen på de vigtigste af de gamle specialudtryk bringes påny.

Alle fodnoter i bogens oprindelige tekst, er her markeret som -1)., og findes samlet på side 17.

Tiende - det var den skat man skulle betale - og allerede i Kristian d. III's Reces af 1536 hed det bl. andet således om Tienden: "..... og skulle Bønderne i hvert Sogn føre Tienden i Kjærven til Kirkeladen, og Der skal Tienden skiftes i Trede Parter" - hvoraf den ene, der før tilfaldt Bisperne, nu tilfaldt Kronen, den anden var Kirkens ejendom og forvaltedes af kirkeværgerne, medens den tredje part hørte til præsternes underholdning.

Hartkorn - datidens trækprocent - var et udtryk for jordens bonitet, og dermed et mål for, hvor meget udbytte man kunne have på 1 tønne land. Denne jordens "godhed" regnedes til forskellig takst og af middeld god jord regnedes 6 tønner land til 1 tønne hartkorn. 1 tønne Hartkorn (hårdt korn - rug og byg) var = 8 Skjepper á 4 Fjerdingkar. 1 Fjerdingkar = 3 Album. En ejendom kunne således takseres til f.eks.: 7 tdr. 2 Skpr. 1 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb. Hartkorn Ager og Eng.

Rigsbankdaler - efter det endelige økonomiske sammenbrud med Statsbankarotten i 1813, blev en reorganisation af møntvæsenet nødvendig. Man oprettede en Rigsbank, som i 1818 igen afløstes af Nationalbanken. Hovedmønten blev rigsbankdaleren til 6 Mark á 16 Skilling. Dens sølvværdi svarede til $\frac{1}{2}$ Speciedaler sølv. Da man kun i begrænset mål kunne mønte rigsbankdaleren i rent sølv, udstedtes i stedet rigsbanksedler.

VII. Carlslunde Sogn

begrænses mod N. af Thune og Greve Sogne, mod V. af Kjøge Bugt, mod S. af Cagstrup Sogn, hvor Grændsen tildeels dannes af en i Kjøge Bugt faldende Aa; og mod B. af Snoldelev Sogn. Det indbefatter Carlslunde By og en Deel af Moseby By.

Carlslunde By der ligger paa den vestlige Side af Kjøge Hovedlandevej, $3\frac{3}{4}$ M. fra Kjøbenhavn, samt $1\frac{3}{4}$ M. fra Kjøge og Roeskilde, har et Areal af 2114 Tdr. Ld., der er ansat til 4 Tdr. 6 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. priv. og 226 Tdr. 3 Skp. $1\frac{3}{4}$ Alb. (efter Dypgivende fra Stedet 226 Tdr. 3 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb.) upriv. A. og E. Hrtk. og fordeelt paa 81 Matr. No. Det priv. Hrtk. hviler paa Præstegaardens Gorder, men det upriv., der i Aaret 1802 blev vurderet til 350 Rdl. pr. Lde, er for Liden fordeelt paa 26 Gaardslodder, 46 Parceller og 27 Huuslodder. Af Gaardslodderne besiddes 4 af Arvesøstere, og 22 af Selvejere; af disse er 1 paa 21 Tdr. 4 Skp. 2 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb. (Carlslundegaard), 4 paa 9 Tdr. 3 Skp. 1 Fdk. $\frac{1}{2}$ Alb., 1 o. 9, 1 o. 8, 4 o. 7, 1 o. 6, 2 o. 5, 1 o. 4; 3 o. 3, 3 o. 2, og 1 o. 1 Lde upriv. A. og E. Hrtk.; Arvesøsternerne hore deels under Universitetet, deels under Kjøbenhavns Magistrat; det første er Tilfældet med en Lod paa 11 Tdr. 1 Skp. 1 Fdk. $1\frac{1}{2}$ Alb., det sidste med 1 Lod paa 9 Tdr. 5 Skp. 2 Fdk. 2 Alb., 1 paa 8 Tdr. 6 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. og 1 paa 4 Tdr. 2 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. Blandt Parcellisterne ere de fleste Selvejere, idet der blandt disse kun findes 4 Arvesøstere, alle under Kjøbenhavns Magistrat, nemlig 1 paa 2 Tdr. 4 Skp., 2 paa 6 Skp. og 1 paa 1 Skp. Hrtk.; de øvrige Parceller

CARLSLUNDE SOGN

begrændses mod N. af Thune og Greve Sogne, mod Ø. af Kjøge Bugt, mod S. af Cagstrup Sogn, hvor Grændsen tildeels dannes af en i Kjøge Bugt faldende Aa (Møllebæk); og mod V. af Snoldeløv Sogn. Det indbefatter Carlslunde By og en Deel af Mosede By.

Carlslunde By der ligger paa den vestlige Side af Kjøge Hovedlandevej, $3\frac{3}{4}$ M. fra Kjøbenhavn, samt $1\frac{3}{4}$ M. fra Kjøge og Roeskilde, har et Areal af 2114 Tdr. Ld., der er ansat til 4 Tdr. 6 Skp. 3 Fdk. 2 Alb. priv. og 226 Tdr. 3 Skp. 1 297/304 Alb. (efter Opgivende fra Stedet 226 Tdr. 3 Fdk. 125/152 Alb.) upriv. A. og E. Hrtek. og fordeelt paa 81 Matr. No. Det priv. Hrtek. hviler paa Præstegaardens Jorder, men det upriv., der i Aaret 1802 blev vurderet til 350 Abd. pr. Tde., er for Tiden fordeelt paa 26 Gaardslodder, 46 Parceller og 27 Huuslodder. Af Gaardslodderne besiddes 4 af Arvefæstere, og 22 af Selvejere; af disse er 1 paa 21 Tdr. 4 Skp. 2 Fdk. 1 45/152 Alb. (Carlslundegaard), 4 paa 9 Tdr. 3 Skp. 1 Fdk. 81/152 Alb., 1 over 9, 1 o. 8, 4 o. 7, 1 o. 6, 2 o. 5, 1 o. 4, 3 o. 3, 3 o. 2, og 1 over 1 Tde. upriv. A. og E. Hrtek.; Arvefæstere høre deels under Universitetet, deels under Kjøbenhavns Magistrat; det første er Tilfældet med en Lod paa 11 Tdr. 1 Skp. 1 Fdk. 1 9/16 Alb., det sidste med 1 Lod paa 9 Tdr. 5 Skp. 2 Fdk. 2 Alb., 1 paa 8 Tdr. 6 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. og 1 paa 4 Tdr. 2 Skp. 3 Fdk. 1 Alb. Blandt Parcellisterne ere de fleste Selvejere, idet der blandt disse kun findes 4 Arvefæstere, alle under Kjøbenhavns Magistrat, nemlig 1 paa 2 Tdr. 4 Skp., 2 paa 6 Skp. og 1 paa 1 Skp. Hrtek.; de øvrige Parceller besiddes alle med fuldkommen Ejendomsret, og med deres Størrelse forholder det sig saaledes, at 8 have over 1 Tde., 8 ere paa 1 Tde., 1 o. 7, 2 o. 6 1 o. 5, 8 o. 4, 3 o. 3, 6 o. 2, 3 o. 1, og 2 under 1 Skp. Hrtek. De anførte 27 Huuslodder besiddes af simple Fæstere, der alle høre under Gjeddesdals Gods med Undtagelse af een, som tilhører Ejeren af Carlslundegaard og staaer for 5 Skp. $1\frac{1}{4}$ Alb. Hrtek.; af hine have 23 2 Skp. 2 Fdk. $2\frac{1}{2}$ Alb. Hrtek.; af de andre Lodder er en paa 6 Skp., 1 paa 5 Skp. 1 Fdk. 2 Alb. og 1 paa 3 Skp. Hrtek. Ligesom imidlertid flere af for

anførte Lodder ere sammenlagte, saaledes drives ogsaa nogle af dem deels under de tilgrændsende Byer, deels under de jordløse Huse: de ere saaledes ikke alle bebyggede, og, som det nedenfor Anførte vil vise, stemmer derfor heller ikke Gaardenes og Husenes Antal og Størrelse med Antallet og Størrelsen af de oven opgivne Lodder. Under Cagstrup Mølle drives saaledes en Parcel af Carlslundegaard paa 3 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdk. $2\frac{1}{4}$ Alb. Hrtk.; 2 Lodder, hver paa 1 Tde. Hrtk., høre resp. under Cagstrup og Snoldeløv=Hastrup Byer; fremdeles drives under Thune By tvende Lodder resp. paa 5 Skp. $\frac{1}{2}$ Alb. og 3 Skp. 2 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb. samt under Reersløv By en Lod paa 2 Skp. 3 Fdk. Hrtk. Under tvende af de jordløse Huse, som tilhøre Ejeren af Thorslunde Mølle, drives 3 Lodder; under det ene en Lod af Hrtk. 4 Skp. 1 Fdk. $1\frac{1}{4}$ Alb. og under det andet 2de Lodder, tilsammen af Hrtk. 4 Skp. $2\frac{1}{2}$ Alb. 8 af de ovennævnte Fæstere under Gjeddesdal bruge, foruden de til Husene liggende Lodder, hver en Lod, som de besidde med fuldkommen Ejendom, resp. paa 1 Tde. 3 Skp. 2 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb., 1 Tde. 1 Skp. 1 Fdk. $1\frac{1}{4}$ Alb., 2 hver paa 1 Tde., 2 hver paa 6 Skp., en Lod paa 4 Skp. $2\frac{3}{4}$ Alb. og 1 paa 3 Skp. 2 Fdk. $2\frac{1}{4}$ Alb. A. og E. Hrtk.; under eet af de til Kjøbenhavns Magistrats=Gods hørende Huse, bruges en Lod paa 1 Tde. 1 Fdk. 1 Alb. Hrtk. Endelig ere 12 af de ovenanførte Selvejer=Parceller af forskjellig Størrelse sammenlagte med forskjellige af Gaardene og Parcellerne, og af de under Gjeddesdals Gods hørende Lodder bruges en Lod paa 6 Skp. Hrtk. deels i Fællesskab af samtlige Fæstehusene under Gjeddesdal, deels er den særskilt bortfæstet til en af Fæsterne; $1\frac{1}{2}$ Skp. Hrtk. hviler paa en ubebygget Englod. De ubebyggede Lodders Antal bliver saaledes ialt 32, Gaardenes derimod 25, de bebyggede Parcellers 16 og Husene 26. Gaardenes have følgende Størrelse: 1 er over 21, 1 o. 11, 6 o. 9, 3 o. 8, 5 o. 7, 1 o. 6, 2 o. 4, 2 o. 3 og 4 o. 3 Tdr. Hrtk.; af Parcellerne ere 8 over 1 Tde., 1 o. 7, 2 o. 6, 3 o. 4, 1 o. 2 samt 1 o. 1 Skp. Hrtk., og blandt Husene ere 3 over 5, 1 o. 3, og 22 o. 2 Skp. Hrtk. Det bemærkes, at de resp. Ejendommers Hrtk. her er opgivet med det Beløb, som udkommer, naar Man sammenlægger deres eget Hrtk. og de Lodders Hrtk., som drives under dem. I Byen findes fremdeles Kirken, Præstegaarden, Skolen, 2

Aftægtshuse under Carlslundegaard, resp. med 1 Tde. 2 Fdk. $\frac{3}{4}$ Alb. og 7 Skp. 1 113/152 Alb. Hrtk.; 4 Arvefæstehuse, hvert med 3 Tdr. Ld. uden Hrtk., nemlig 3 under Kjøbenhavns Magistrats Gods og eet under Universitetet; et Sognet tilhørende Fattignus uden Jord, og 15 jordløse Huse, af hvilke 3 besiddes af Selvejere og 12 af simple Fæstere, nemlig 4 under 4 af Byens Selvejergaarde, 1 under Universitetsgaarden, 2 under 2 af Magistratsgaardene, 1 under Gjeddesdals Gods, 1 under Præsteembedet og endelig 3, tilhørende Ejeren af Thorslundemølle, men af disse sidste drive dog tvende hvert noget over 4 Skp. Hrtk., som de besidde med fuldkommen Ejendomsret. 12 Gaarde og 17 Huse ere udflyttede. Af Thune Byes Hrtk. drives 2 Tdr. 3 Skp. 2 Fdk. $1\frac{1}{4}$ Alb. Hrtk. under Carlslunde. Byens Jorder ere jævne og flade uden noget mærkeligt Fald til nogen af Siderne; dog synes det, som om de hæve sig meest mod Vst og Syd. Enkelte Steder ere de endog temmelig sumpede, saasom S. O. for Carlslunde By, hvor der findes en stor Eng- og Mose=Strækning paa 106 Tdr. Ld., Ellesmad og Stormose kaldet. Af Eng har Byen omtr. 250, og af Mosejord indeholder Tørveskjær, omtr. 50 Tdr. Ld.; Hrtk.=Brugerne have, paa nogle faae nær, tilstrækkeligt af disse Jordarter. Skov mangler ganske og aldeles, hvilket ogsaa er Tilfældet med Søer; over Byens Jorder, der skjæres saavel af Hovedlandevejen som af Strandvejen til Kjøge, løber en liden Bæk, hvorom mere siden. Iøvrigt ligger Byen i Midten af sine Jorder.

Af Haandværkere findes 2 Smede, 2 Hjulmænd, 3 Skrædere, 2 Skomagere og 4 Vævere; af Tjenestetyende 30 Karle samt ligesaamange Piger og Dreng, og af Indsidere 5. Med Undtagelse af de nævnte Haandværkere ernære alle Beboere sig af Landbrug.

Byen danner et Skoledistrict. Skolen, der har et Tilliggende af 6 Tdr. Ld., besøges almindeligen af 90 Børn. Den indbyrdes Undervisning og Gymnastik ere indførte. Skolelærerens Løn er reglementeret efter Anordn. af 29 Juli 1814, -1). Bygningerne bestaae af et Stuehuus og et Udhuus, opførte af Bindingsværk og straatækkede.

Mosedede By eller rettere den Deel af Mosede By, som hører til Carlslunde Sogn, ligger N. O. for Carlslunde

By; den skylder ialt af 22 Tdr. 1 Skp. (efter Opg. fra Stedet 22 Tdr. 3 Skp.) upriv. A. og E. Hrtek., som hviler paa 334 Tdr. Ld. med 9 Matr. No. I Aaret 1802 blev Hrtek. vurderet til 350 Rdl. pr. Tde og er for Tiden fordeelt paa 3 Arvefastegaarde -2) og 3 Arvefastehuse, alle under Kjøbenhavns Magistrats Gods. Gaardene ere hver paa 7 Tdr. 3 Skp. Hrtek., og Husene have hvert et Tilliggende af 3 Tdr. Ld. uden Hrtek. og ligge alle i selve Byen. I den Deel af Byen, som ligger i Carls- lunde Sogn, findes ingen jordløse Huse. Byens Jorder ere jevne og flade; et lidet Stykke Jord paa omtrent 1 Tde Ld., Pilehaverne kaldet, bruges i Fællig af Gaardene: det ligger midt i Byen, S. for den Bæk, der løber mod Ø. over Byens Mark. Af Engbund og Mosejord findes her ikke ubetydeligt: S. for Byen ligger saaledes Rør- mosen paa 11 Tdr. Ld., hvoraf endeel skal staae under Vand, og Ø. for Byen Bymosen og Mosegræsningen, der tilsammen indtage 89 Tdr. Ld.; østlig i Carls- lunde Byes Mark findes endelig Ræveholmen paa 32 Tdr. Ld., hvilken sidste grændser op til Kongsengen og Lopholms- vænget under Greve Sogn, som ligge særskilt midt inde i Carls- lunde Sogns Jorder og høre under Gjeddesdals Hoved- gaard; (jvnf. hæfte nr. 1., Greve Sogn, side 3) disse enkelte Stykker, der ialt udgjøre 132 Tdr. Ld. uden sær- skilt Hrtek., bruges i Fællig af de foranførte 3 Gaarde og af de 4 Gaarde, der ligge i den øvrige Deel af Mosede By, som hører til Greve Sogn. Den her under Sognet hø- rende Deel af Mosede By kan antages at have omtrent 65 Tdr. Ld. E. og 15 Tdr. Ld. Mose.

I Byen boer en Smed og 1 Skræder; af Tjenestefolk findes her 3 Karle og ligesaamange Piger og Dreng; af Indsiddere ingen.

Mosede By hører, hvad Skolevæsenet angaar, under Greve Sogn, (jvnf. hæfte nr. 1., Greve Sogn, side 11) hvorunder, som bemærket, ogsaa Resten af Byen ligger.

Hele Sognet er i Matricul=Contoires Hartkorns= og Areal=Beregninger ansat til 4 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdk. 2 Alb. priv. og 248 Tdr. 4 Skpr. 1 297/304 Alb. -3) upriv. A. og E. Hartkorn med et Areal af 2448 Tdr. Ld., som er fordeelt paa 90 Matr. No. og giver i Gjennem- snit $9\frac{1}{2}$ Tde Land paa en Tønde Hartkorn. Det priv. Hartkorn ligger til Præstegaarden, og paa det upriv-

legeredes Areal findes Kirken, en Skole, 1 jordløst Fattighuus, 21 Selvejergaarde, 7 Arvefæstegaarde, 16 bebyggede Parceller, der besiddes med fuldkommen Ejendomsret, 2 Aftægtshuse med Hartkorn og Jord under Carlslundegaard, 26 Fæstehuse med Hartkorn og Jord, 7 Arvefæstehuse med Jord uden Hartkorn, 3 jordløse Selvejehuse og 12 jordløse Fæstehuse. Sognet har desuden 32 ubebyggede Parceller. Af Gaardene ere 12 og af Husene 17 udflyttede.

Jorderne ere jevne og flade; paa sine Steder endog lave og sumpede; imod S. O. højne de sig imidlertid lidet. De ere i Almindelighed endeel over Middelbonitet som oftest ansatte til Taxten 15, og bestaae af leerblandet Muldjord, der dog paa enkelte Steder er blandet med Sand. Af Eng findes her omtrent 315 Tdr. og af Mose 65 Tdr.; naar dette Areal var lige fordeelt mellem Hartkornsbrugerne, vilde det være tilstrækkeligt; men som Fordelingen nu er, have nogle mere end det Fornødne, andre ikke det Fornødne af disse Jordarter; dog gjælde disse Bemærkninger kun egentlig om Høsletten, thi der haves i det Hele taget overflødig Græsning. Skov mangle Sognet ganske og aldeles; Træplantning staaer meget tilbage, hvilket ogsaa er Tilfældet med Havedyrkning. Iøvrigt bleve Jorderne allerede udskiftede i Aaret 1796, med Undtagelse af de foranførte Mosestrækninger, der dog, hvad Carlslude By angaaer, i de senere Aar, ere udskiftede, efterat det deri værende Tørveskjær tildeels er opskaaret. Strandvejen til Kjøge gaaer over Mosede og Carlslude Byers Jorder, og Hovedlandevejen til samme Kjøbstad over sidstnævnte Byes Jorder. Af Søer haves ingen; Jorderne gjennestrømmes derimod af flere Smaabække: den mindst ubrtydelige af disse er den, der kommer fra Thune Sogn, (jvnf. hæfte nr. 6, Thune Sogn, side 5), løber i sydostlig Retning gennem Carlslude By, skjærer Hovedlandevejen til Kjøge, følger derpaa mod Ø. Skjællet mellem Carlslude Byes Agerjord og Enge, forener sig senere med den Bæk, der løber igennem Cagstrup Sogn, og falder over Ræveholmen ud i Kjøge Bugt. De andre Smaabække findes især i Sognets nordlige Deel paa Mosede Byes Mark.

Uagtet det upriv. Hartkorn i Amtsstuen er opført med 248 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdk. 5/8 Alb. -3), er det Hartk

korn, hvoraf alle tre Tiender svares, dog der ansat at være kun 248 Tdr. 1 Skp. $2\frac{1}{4}$ Alb. Efter Meddelelser fra Stedet svares derimod Kirke- og Præstetienden af 248 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdk. $2\frac{1}{8}$ Alb., og om Kongetienden er der bemærket, at den formodentligen vil blive erlagt af samme Hartkornsbetøb, naar en Forening, der om Ydelsesmaade er truffen, ved indeværende Aars (1836) Udgang udløber; hidindtil har den været svaret og svares endnu af det førstnævnte Betøb, 248 Tdr. 1 Skp. $2\frac{1}{4}$ Alb. -4). Kongtienden, der er matriculeret til 32 Tdr. Tiendehartkorn og behæftet til Banken med 593 Rbd. 53 sk. r. S., tilhører Kjøbenhavns Universitet; den er overdragen Yderne paa visse Aar mod en aarlig Afgift af $7\frac{1}{2}$ Skp. Byg pr. Tde. Hrtk., som betales efter hvert Aars Capitelstaxt. Kirketienden, der tilhører Gjæddesdal, (jvnf. hæfte nr. 1., Greve Sogn, side 7) er bortaccorderet til Yderne paa samme Vilkaar, men for bestandigt; iøvrigt er den matriculeret til 53 Tdr. Tiendehartkorn og behæftet til Banken med 476 Rbd. 73 sk. r. S. Kirken der ligeledes tilhører Gjæddesdal, ligger midt i Byen; den har en Altertavle af Billedhuggerarbejde og i Taarnet tvende Klokker, den ene med usædvanlig Munkeskrift og den anden med Aarstallet 1588. Ved Taarnets Lydehuller er et Lam udhugget i Steen, hvilket skal betyde, at et levende Lam er indmuret ved Alteret. Kirken ejer hverken Jord eller Capitaler. Om Præstetienden vil det Fornødne nedenfor blive bemærket. Ifølge hvad der fra Stedet er meddeelt Forfatteren, ere iøvrigt alle tre Tienderne nu ved Tiendecommissionens Kjendelse ansatte til at ydes paa samme Maade.

Den 18 Febr. 1834 havde Sognet 278 (i Aaret 1801: 396 og efter Gliemann i Aaret 1818: 492) -5), Individuer, nemlig af Mandkjøn 151 og af Qvindekjøn 127. Af Haandværkere findes her 2 Hjulmænd, 2 Skomagere, 4 Skrædere, 3 Smede og 4 Vævere; af Tyende: 33 Karle og ligesaa mange Piger og Dreng, og af Indsiddere 5. Sognet, der har Jordemoder tilfælles med Greve Sogn, ligger i Kjøge Districtschirurgicat. Af særegne Næringsveje findes her iøvrigt ingen, men Beboerne ernære sig alle ved Landbrug, med Undtagelse af de enkelte Haandværkere. Beboernes Character og Sæder er her, som overalt i Sjælland; Formuestilstanden er kun middelmaadig.

At Carlslunde By selv danner et Skoledistrict og at Mosede By ligger i Greve Skoledistrict, er allerede ovenfor bemærket, hvor ogsaa det Fornødne findes anført om Skolelærerens Løn m.v. Iøvrigt ejer Skolevæsenet ingen Legater og alle Udgivter maa tilvejebringes ved Ligning paa Beboerne.

Med Undtagelse af Carlslundegaard er Bygningsmaaden den i Sjælland almindelige. Samtlige Bygninger ere i Landets almindelige Brandkasse assurerede for 43270 Rbd. Sølv. Jorderne ere behæftede til Banken for 7833 Rbd. rede Sølv. Paa forannævnte Gjenstande, Besætning og Inventarium hviler en thinglæst Prioritetsgjæld af 1573 Rbd. 41 sk. r. S., 12509 Rbd. 18 sk. Sølv og 9053 Rbd. Sedler; af disse Summer eje private Creditorer 910 Rbd. rede Sølv, 1450 Rbd. Sølv og 5458 Rbd. Sedler; Umyndige 3916 Rbd. 30 sk. Sølv samt 2700 Rbd. Sedler, og offentlige Stiftelser 663 Rbd. 41 sk. r. S., 7142 Rbd. 84 sk. Sølv og 895 Rbd. Sedler.

Carlslunde Byes Hartkorn er meget udstykket; Mosede Byes er derimod aldeles ikke undergaaet nogen Udparcellering. Gaardenes Størrelse falder mellem 1 og 11 Tdr. Hartkorn. Til en Gaard paa 9 Tdr. Hartkorn, af hvilke Sognet har en Deel, hører et Areal af 70 til 75 Tdr. Agerland, 8 Tdr. Land Engbund og 2 Tdr. Land Mose; den saaer i Almindelighed 9 Tdr. Rug, 12 til 16 Tdr. Byg, 15 Tdr. Havre, 6 Tdr. Ærter, 3 Tdr. Vikker, 1 Tde. Kartoffler, der sædvanlig lægges i Haverne, og 2 Skpr. Hørfrø; i et Middelaar avles 8 Fold Rug, 10 Fold Byg, 7 Fold Havre, 6 Fold Ærter og Vikker og 12 Fold Kartoffler; efter det udsaaede Hørfrø erholdes sædvanlig 2 Lpd. Hør og Blaar. Jorderne drives i Almindelighed paa følgende Maade: 1 Aar heel Brak, der gjødes til Rug; (her mangler 2' det år i teksten, men der må tænkes på rug), 3. Byg; 4. Ærter; 5 Byg; 6. Havre og 7. Havre, udlagt med Kløver i 3 til 4 Aar; dog benytte Enkelte Jorderne i det 7de Aar til Ærter, istedetfor til Havre, som saaledes bliver til den 8de Halm. Af Handelsplanter dyrkes ingen, med Undtagelse af den ovennævnte Ubetydelighed af Hør; Raps dyrkes kun paa Carlslundegaard. Paa en Gaard af foranførte Størrelse holdes gjerne 8 til 10 Heste, 14 til 16 Stkr. Qvægshøveder, 12 Faar og 10 Sviin. Denne Besætning vedligeholdes sædvanligen ved eget Tillæg, og

kan ansættes til 2 eller 3 Kalve, 4 Lam og 8 til 10 Grise hvert Aar, og et Føl hvert andet Aar. Af Kreaturer sælges i Almindelighed hvert Aar et Qvægshoved, 3 fede Kalve, 3 Sviin og 10 til 12 Stkr. Faar og Lam. Af Smør produceres 10 Fjerdinger, hvoraf 3 sælges; af Ost 10 Lpd., som forbruges.

Den aarlige Production for hele Sognet kan anslaaes til 2000 Tdr. Rug, 3350 Tdr. Byg, 2950 Tdr. Havre, 1000 Tdr. Ærter, 500 Tdr. Vikker, 340 Tdr. Kartoffler, 56 Lpd. Hør og Blaar, 280 Fjerdinger Smør og ligesaa mange Lpd. Ost; heraf sælges 900 Tdr. Rug, 1950 Tdr. Byg, 1000 Tdr. Havre, 250 Tdr. Ærter og 80 Fjerdinger Smør; af Kartoffler, Vikker, Hør og Ost sælges intet, men alt hvad deraf produceres, forbruges deels i Huusholdningen, deels til Fodring og Fedning af Kreaturer samt til Udsød; det Samme er Tilfældet med 1100 Tdr. Rug, 1400 Tdr. Byg, 1950 Tdr. Havre, 750 Tdr. Ærter og 200 Fjerdinger Smør. Her holdes ialt 220 Heste, 320 Køer, 340 Faar og 280 Sviin. Der tillægges aarligen 14 Føl, 80 Kalve, 110 Lam og 280 Grise, og sælges 30 Qvægshoveder, 80 fede Kalve, ligesaa mange Sviin og 280 Stkr. Faar og Lam. Af Uld Huder og Skind sælges en Ubetydelighed.

Sognet danner i Forbindelse med Annexet Cagstrup et Fattigvæsensdistrict, der bestyres paa sædvanlig Maade. De Fattiges Antal i Aaret 1832 vare 16. der forøgedes deels ved Umgang i Sognene, fra hvilke afgaves 1440 Kostdage, deels ved Understøttelse i Sød samt Penge til Huusleje, Brænde, Klæder m.v. Der forbrugtes i det nævnte Aar ialt 105 Rbd., 750 Lpd. Brød og 5 Tdr. Byg. Fattigvæsenet ejer i Carlsunde By et Fattighuus og adskillige Legater. Ved Fundats af 28 October 1666 har daværende Sognepræst til Carlsunde og Carlstrup, Edvard Villumsen Dichmann, legeret 100 Sldl., hvis Renter aarligen skulde anvendes til benævnte Sognes Fattige. Legatet indestaaer i Carlsunde Præstegaard med 66 Rbd. 64 sk. Sølv. Ved et Gavebrev af 16 Decb. 1766 har derhos Provst Lorentzen skjænket Fattigdistrictet 200 Sldl., der ligesom det foregaaende hæfter paa Carlsunde Præstegaard. Legatet udgjør for Tiden 133 Rbd. 32 sk. Sølv, og efter Fundatsens Bestemmelse skulde Renterne aarligen uddeles kort før Juul til de mest Fattige

og Nødlidende, som ere fødte i Sognene, og helst til Gamle, Syge og Sengeliggende, Blinde eller Andre. Fremdeles er af Sognefoged Jens Pedersen i Carlslunde til Bedste for dette Sogns Fattige legeret en Capital af 100 Rbd. Sølv. Gavebrevet er af 7 Juni 1798, men Gaven er fra 11 Juni 1788. Legatet indestaaer i Carlslunde Præstegaard. Alle tre Legater forrentes med 4 pCt. og bestyres af Fattigcommissionen under Amtsfattigdirectionens Decision.

Sognet danner det 22de Landlægd af Thune Herred, Roeskilde Amt, og ligger i Ramsø=Thune Herreders Jurisdiction og det 2det Valgdistrict for de mindre Landejendomsbesiddere i Østifterne.

-oOo-

I Forening med Cagstrup Sogn danner Carlslunde et Pastorat, hvis Indtægter efter den gamle Angivelse ere anslaaede til 350 Rdlr. Hiint er Annexet og ligger noget over en Fjerdingsvej fra Hovedsognet Carlslunde. Kaldets nuværende Præst er Hr. Frederik Vestergaard, der til Medhjælp holder Capellan, for Tiden Hr. A. B. Pontoppidan. Præstegaarden ligger i Carlslunde By; den bestaaer af 4 Længder, straatækkede og opførte af Bindingsværk med Leervægge, afgiver en god Bopæl og er asureret for 2320 Rbd. Sølv, Indlæsningssummen er 500 Rbd. En ret smuk liden Have indtager et Areal af omtrent $\frac{1}{2}$ Tønde Land.

Præstegaarden staaer for 4 Tdr. 6 Skpr. 3 Fdk. 2 Alb. priv. A. og E. Hartkorn, der hviler paa et Areal af 68 Tdr. Land, nemlig en Jordlod paa 42 Tdr. Land, foruden det til Have anvendte Stykke, og en Udland i Carlslunde Byes saakaldte fælles Mose paa 25 Tdr. Land. Af hiin er omtrent 3 Tdr. Land Eng og Resten Agerland. Udlandet bestaaer dels af en Englod, der ligger tæt ved Stranden, dels af en dertil grændsende Tørvemose. Udsæden er opgivet at kunne være 5 Tdr. Rug, 8 Tdr. Byg, 8 Tdr. Havre og 6 Tdr. Bælgæs, og paa denne Avling formenes at kunne holdes en Besætning af 5 Heste, 10 Køer, 12 Faar og 8 Sviin. Den største Deel af Ager-

jorden er imidlertid bortforpagtet mod en aarlig Afgift af 2 Tdr. Byg pr. Tde. Land, som betales efter Middelpriisen af Kjøbenhavns Torvepriser; Præsten driver selv kun 8 Tdr. Land, hvorpaa han holder 2 Heste og 8 Køer. Den Deel af Jorderne, der er tagen under Ploven, bestaar af god leerblandet Muld; paa den nævnte Englod avles 30 Læs Hø, og Mosen afgiver meer end tilstrækkeligt Tørveskjær. Jorderne bleve i Aaret 1802 taxerede til 100 Rdlr. pr. Tde Land.

Til Kaldet er henlagt Præstetienden af Carlsunde og Cagstrup Sognes tiendeydende Hartkorn, der ialt udgjøre 360 Tdr. 2 Skpr. 3 Fdk. 1 Alb. Tienden af Carlsunde Sogn, 248 Tdr. 1 Skpr. $2\frac{1}{4}$ Alb., eller, efter hvad Side 7 er bemærket, rettere 248 Tdr. 3. Skpr. 1 Fdk. $2\frac{1}{8}$ Alb., hvorpaa hviler en Bankhæftelse af 595 Rbd. 53 sk. rede Sølv, er ved Tiende=Commissionens Kjendelse for bestandigt overdraget Yderne mod en aarlig Afgift af $7\frac{1}{2}$ Skp. Byg pr. Tde. Hartkorn, betalt efter hvert Aars Capitelstaxt; af Cagstrup Sogns Hartkorn, 112 Tdr. 1 Skp. 2 Fdk. $1\frac{3}{4}$ Alb., svares Tienden af 108 Tdr. 5 Skp. $2\frac{3}{4}$ Alb., efter aarlig Accord, i Almindelighed med 9 Skp. Byg pr. Tde. Hartkorn, som deels erlægges i Skjeppen, deels betales efter hvert Aars Middelpriiser; det øvrige af Annexets Hartkorn, 3 Tdr. 4 Skpr. 1 Fdk. 2 Alb., hviler paa en Kaldet forhen tilhørende Annexgaard, som ligger i Cagstrup Sogn og hvis Jorder nu høre under Gammel=Kjægegaards Gods -6) og for Tiden ere bortfæstede til og drives under Corporalskroen; af dette Hartkorn opbærer Præsten alle tre Tiender; -7) de ere ved kongl. confirmeret Tiendeforening for bestandigt bortaccorde-rede til Yderne, som svare $7\frac{1}{2}$ Skp. Byg pr. Tde. Hartkorn for hver Tiende, betalt efter hvert Aars Capitelstaxt, og derhos selv udrede Tiendskatten. Paa Annexets præstetiendeydende Hartkorn hviler en Bankhæftelse af 269 Rbd. 28 sk. r. S. Tienden af Pastoratets Hartkorn yder saaledes Kaldet en aarlig Indtægt af omtrent 370 Tdr. Byg, Tienderne af Annexgaardens Hartkorn derunder indbefattede. Smaaredsel hæver Præsten in natura og kan i Forening med Qvægtienden antages at give en aarlig Indtægt af 80 Rbd. Sølv. -8). Offer og Accidentier beløbe sig til 350 Rbd. Huusmænd og Indsiddere forrette 12 Gangdage. Kaldet har intet Mensalgods og heller

ingen Refusioner; derimod ejer det et jordløst Huus i Carlslund By, som for Tiden beboes af 2 fattige Familier uden noget Vederlag.

Paa Kaldet hviler en Enkepension af 40 Tdr. Byg, der betales efter hvert aars Capitelstaxt. De kongl. Skatter beløbe sig aarligen til omtrent 120 Rbd.; dog er herunder tillige indbefattet Renten af Bankhæftelsen, der for Præstegaardens Jorder udgjør 403 Rbd. 19 sk. r. S. og for det matriculerede Tiendehartkorn 864 Rbd. 81 sk. r. S. Com. Afg. og Exp. andrage aarligen 35 Rbd. Paa Kaldet hviler Forpligtelse til at holde Artillerihest. I Afdrag af et Laan, stort 320 Rbd. Sødler, som ved allerhøjeste Rescript af 28 Marts 1826 blev bevilget til derfor at opføre 16 Fag Udhuus, betales aarligen 32 Rbd. foruden Renter; denne Gjæld udgjør for Øjeblikket omtrent 80 Rbd. og vil være afbetalt i 1838. En aarlig Afgift af 70 Rbd. Sølv til Seminariefonden, som under den sidste Balance, ved allerhøjeste Resolution af 10 Maj 1814 blev paalagt Embedet, er nu bortfalden.

-oOo-

I Sognet findes ingen Hovedgaard; af Gaarde, der beboes af Folk udenfor Bondestanden, gives kun

Carlslundegaard, tvende sammenlagte Bøndergaarde, der ejes og drives af Hr. C. Petersen. Bygningerne bestaae af 5 Længder, opførte af Muur og Bindingsværk; de ere alle straatækkede samt assurerede for 6860 Rbd. Sølv. En ret smuk Have indtager et Areal af noget over 2 Tdr. Land.

Gaarden, der ligger i en Udkant af sine Marker, er skyldsats for 21 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. 1 45/152 Alb. upriv. A. og E. Hatk. med et Areal af 143 Tdr. Land A. og 11 Tdr. Land E.; hele det sidstnævnte Areal bruger Ejeren selv, men af det første driver han kun 125 Tdr. Land. Udsæden, 20 Tdr. Vintersæd, halvt Hvede og halvt Rug, 32 Tdr. Byg, 28 Tdr. Havre og 16 Tdr. Bælgsæd, giver i Regelen 8 til 10 Fold. Af og til saaes Raps, men denne Sædart er imidlertid ikke indtaget under Sædskif-

tet; af Hør saaes 4 til 6 Skpr., men iøvrigt ingen Handelsplanter. Jorderne, der tildeels ere leermuldede, deels stærkklerede, men og for endeel sandblandede og gruusagtige, drives paa følgende Maade: 1. heel Brak, gjødet; 2. Hvede; 3. Byg; 4. Ærter; 5. Byg; 6. Havre; 7. og 8. Kløver, der gjødes og sammerbrakkes til 9. Rug; 10. Byg; 11. Ærter eller Vikkehavre, som gjødes om Vinteren til 12. Havre; 13. og 14. Kløver. Der avles 35 Læs Hø, beregnet til 40 Lpd. pr. Læs. Besætningen er 12 Heste, 24 Køer, 12 Faar og nogle Sviin.

Af de øvrige 18 Tdr. Land A. ere 12 Tdr. henlagte til 2 Aftægtshuse, resp. af Hartkorn 1 Tde. 2 Fdk. $\frac{3}{4}$ Alb. og 7 Skpr. 1 113/152 Alb., og 6 Tdr. til et simpelt Fæstehuus, der staaer for 5 Skpr. $1\frac{1}{4}$ Alb. Hrtk. Af de første har Ejeren naturligviis ingen Indtægt; men han betaler endog de af Hartkornet gaaende Skatter og betaler enhver af dem 6 Rbd. i Tørvepenge; Fæsteren af det sidste forretter 2 Ugedage, 6 Dage i Høhøsten samt 12 Dage i Kornhøsten, og udreder de paa Hartkornet Hvilende Skatter. De kongl. Skatter udgjøre 150 Rbd.; Commune=Afgivterne 40 Rbd.; Tienderne ere for bestandigt accorderede til $7\frac{1}{2}$ Skp. Byg pr. Tde. Hartkorn for hver Tiende. Gaarden lider Mangel paa Brændsel, da den Tørv, som forhen fandtes i Byens Mose, tildeels var opskaaren, førend denne i Løbet af de sidste Aar blev udskiftet af Fælleddsskabet. Bankhæftelsen er indfriet.

Af Møller og Kroer findes her ingen.

Fodnoter fra bogens tekst:

- 1). I en tidligere Indberetning heed det, at han oppebar Degnetraven.
- 2). Den ene af disse Gaarde anføres dog i Matr.=Contoiret at være Selvejer.
- 3). Det priv. Hrtk. stemmer ganske med hvad i Meddelelserne fra Amtsstuen og fra Stedet er opgivet, og det upriv. paa lidet nær; efter hine udgjør nemlig Sognets upriv. Hartkorn 248 Tdr. 3 Skpr. 1 Fdk. 5/8 Alb. og efter disse 248 Tdr. 3 Skpr. 3 Fdk. 125/152 Alb.
- 4). I de fra Stedet godhedsfuld meddeelte Oplysninger er det iøvrigt bemærket, at saafremt der er nogen Difference mellem enten Matricul=Contoires eller Amtsstuens Anførsel af Hartkornet eller imellem det upriv. og det tiendeydende Hartkorn, hidrører dette derfra, at der er forundt adskillige Hartkorns=Ejere Afgang i Hartkornet paa Grund af, at de have maattet afgive Jord til Hovedlandevejen til Kjøge, der, som bemærket, skjærer Carlslande Byes Jorder. Men om Størrelsen af det Hartkorn, for hvilket der saaledes var indrømmet Afgang, derom var ingen Oplysning at erholde.
- 5). At Folkemængden skulde være aftaget saa betydeligt, som Sammenstillingen af de i Texten anførte Summer udviser, er ingenlunde antageligt, og det saameget mindre, som Hartkornet er undergaaet en stærk Udparcellering, en Omstændighed, der plejer at medføre Forøgelse af Folkemængden. Efter Forfatterens Formening maa Indvaanernes Antal i Sognet derfor ogsaa i Virkeligheden være større, end det, der i Overeensstemmelse med Tabelværket er anført i Texten. Grunden til denne formentlige Urigtighed maa sandsynligvis søges deri, at en Deel af Sognet hører til Greve Skoledistrict. Ved Folketællingen 1801 var det nemlig Præsterne, der paa Landet skulde foretage Tællingen, og det laa da i Sagens Natur, at Sognegrændserne nøje bleve iagttagne; men i Overeensstemmelse med de for Folketællingen 1834 givne Regler skete Tællingen paa Landet ved Skolelærerne, hver i sit District, og

Fodnoter fra bogens tekst - fortsat:

de foranførte Omstændigheder gjøre det derfor endog mere end sandsynligt, at Beboerne i den Deel af Sognet, der hører til Greve Skoledistrict, uretteligen er indbefattet under sidstnævnte Sogns Folkemængde, istedetfor at det vel rettest burde have været iagttaget, at Folkemængden i de forskjellige Dele af Skoledistrictet var bleven henregnet hver til sit Sogn (jvnf. hæfte nr. 1, Greve Sogn, side 11). Iøvrigt nægter Forfatteren ikke Muligheden af, at Sognets Folkemængde nu kan være noget mindre, end forhen; især da det synes, som om der her har viist sig Tendents til atter at samle de adsplittede Smaaparcer, i hvilke Sognet tidligere var udstykket.

- 6). Naar og hvorledes denne Annexgaards Jorder ere komne ind under Gammelkjøgegaards Gods, derom har ingen Oplysning været at erholde.
- 7). At denne Indtægt snarere maa betragtes som en Refusion, vil blive bemærket nedenfor. Hvad der i Texten er anført, er overensstemmende med de af Præsten godhedsfuld meddeelte Oplysninger.
- 8). Til den nuværende Præstes Formænd er "efter gammel Vedtægt" af hver Gaardmand i Annexet svaret 1 Læs Hø og 2 Læs Tørv istedetfor Smaaredsel og Qvægtiende.

-oOo-

Småredsler - det var ikke blot af korn og kvæg, der skulle betales tiende. Denne måtte også udredes af de såkaldte småredsler, småkreaturer og fjerkræ. Den udgjorde et tillæg til landgilden og bestod især af f.eks lam, gæs, høns, æg og smør.

Mensalgods - betegner alt det gods, som oprindeligt var blevet henlagt til underholdning for præster, som hørende til præstebordet (mensa). Mensalgaarde behandledes som regel som fæstegårde. Lå de i et præstekalds annek, kaldtes de jævnligt anneksgårde.

146

